

BVD / SBP

- rapportage over internationale ontwikkelingen
feiten en achtergronden die van belang
kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid

Nr. A81/016

15 december 1981

POLEN / AFKONDIGING VAN DE STAAT VAN BELEG

De afkondiging

In de vroege ochtend van zondag 13 december j.l. heeft de Poolse partijleider, premier en defensie-minister in een radio- en televisierede medegedeeld, dat met onmiddellijke ingang de staat van beleg was afgekondigd en dat een 'Militaire Raad van Nationale Redding' was gevormd. De raad werd afgeschilderd als een orgaan, dat alleen executieve bevoegdheden heeft, en geen enkele constitutionele autoriteit zal vervangen. Gevolmachtigden van de raad zijn geplaatst bij de verschillende nationale, regionale en lokale overheden en bij een aantal economische organisaties.

In het kader van de staat van beleg is het een groot aantal organisaties (o.a. vakbonden en studentenorganisaties) verboden activiteiten te ontplooiën; de organisaties zelf zijn echter niet verboden. Voorts is censuur ingevoerd en zijn alle telefoon- en telexverbindingen met het buitenland verbroken.

De directe aanleiding

De afkondiging van de staat van beleg is, aldus , een directe reactie op de besluiten die op 12 december in Gdansk werden genomen tijdens een zitting van de nationale commissie van de onafhankelijke vakorganisatie Solidariteit. Niet alleen nam de commissie toen namelijk het 'program van Radom' over, maar ook werd besloten 17 december a.s. uit te roepen tot "een landelijke dag van protest tegen onderdrukking als symbool van nationale eenheid".

Het 'program van Radom' is een opsomming van verlangens, die was samengesteld tijdens een eerder in december gehouden vergadering van het landelijk presidium van Solidariteit in Radom. De lijst bevatte de volgende punten :

- Vrije verkiezingen voor het parlement en van de regionale raden;
- Een nationaal referendum onder de leden van Solidariteit over de inhoud van het vakbondsprogramma;
- De aanneming in het parlement van de vakbondswet waarmee Solidariteit kan instemmen;

- Een einde aan de overheidsrepressie tegen kaderleden van de vakbond;
- Economische hervormingen op basis van arbeiderszelfbestuur;
- De instelling van een nationale maatschappelijke raad die toezicht houdt op het overheidsbeleid inzake de economie.

Aanvaarding van deze punten moet voor het Poolse regiem onmogelijk zijn geweest, daar zij weinig overeen liet zien van marxistisch-leninistische beginselen zoals de leidende rol van de CP.

Interneringen

Aan de afkondiging van de noodtoestand ging de internering van vrijwel de gehele Solidariteitstop vooraf. Dat gold echter ook een aantal representanten van het oude bewind zoals ex-partijleider en ex-premier

De internering van deze laatste groep was ongetwijfeld bedoeld als een pleister op de wonde voor de aanhang van Solidariteit, die immers herhaaldelijk op de berechting van deze personen had aangedrongen (laatstelijk nog tijdens de jongste vergadering in Gdansk).

Solidariteitsleider werd niet tegelijk met de Solidariteitstop geïnterneerd. Hij werd wel naar Warschau overgebracht om daar overleg te gaan voeren met de Poolse leiding. Ongetwijfeld hoopt men hem te bewegen medewerking te gaan verlenen aan het nieuwe beleid. Volgens de jongste geruchten zou inmiddels echter ook geïnterneerd zijn en wel omdat hij vooroverleg met zijn collega vakbondsleiders zou hebben geëist.

Reorganisatie van Solidariteit

Alhoewel de nieuwsvoorziening vanuit Polen tot een minimum is gereduceerd, is toch wel bekend geworden dat Solidariteit aan een door de grootscheepse internering noodzakelijk geworden hergroepering is begonnen. Reeds zondagavond verschenen in Warschau uit Gdansk afkomstige pamfletten op straat, waarin de nieuwe Solidariteitsleiding opriep tot een algemene staking. Vanwege de vrijwel complete isolatie van Polen op nieuwsgebied is niet bekend in welke mate precies aan deze oproep gehoor wordt gegeven. Dat er echter her- en der in het land sprake is van stakingen lijkt wel vast te staan. Blijkens berichten van het Franse persbureau AFP zouden er in Polen reeds twee stakingsbulletins zijn verschenen.

De positie van de CP

De huidige gebeurtenissen in Polen roepen onder andere de vraag op hoe precies de relatie tussen de Militaire Raad voor Nationale Redding en de partijleiding ligt. Weliswaar is gezegd, dat de nieuwe situatie de positie van het Politburo

en het CC van de PVAP (de Poolse CP) onverlet laat, niettemin is het opmerkelijk dat het Politburo voorzover bekend nog niets van zich heeft laten horen en dat er nog geen sprake is van het bijeenroepen van een extra plenum van het CC.

In dit verband rijst ook de vraag welke betekenis moet worden toegekend aan het feit, dat zich in zijn radio- en televisierede wel ~~soldaat~~ en hoofd van de regering noemde, maar zijn functie van partijleider onvermeld liet. Deze omissie is des te opvallender omdat hij expliciet stelde, dat de Raad geen militaire staatsgreep of militaire dictatuur nastreeft.

Het lijkt niet onmogelijk te zijn, dat de PVAP de komende dagen op de achtergrond zal blijven om de bevolking de indruk te geven dat in de huidige crisis het nationale belang prevaleert boven partijbelangen.